

Lykkes med forebygging år etter år

Tannhelsetjenesten i Hedmark lykkes med satsningen på forebyggende arbeid, og kan vise til topp resultater år etter år. En ny videofilm og informasjon på TV-skjermer på klinikkene skal gjøre pasientene enda mer bevisste på sin egen tannhelse.

Forebyggende tannhelse, fremfor behandling. Det har vært tannhelsetjenestens grunn tanke helt siden jeg begynte som over tannlege for om lag 10 år siden, sier Claes T. Næsheim som har vært fylkestannlege siden 2009.

Tannhelsetjenesteloven kan tolkes i samme retning:

«Fylkeskommunen skal fremme tannhelsen i befolkningen og ved sin tannhelsetjeneste sørge for nødvendig forebyggelse og behandling. Den skal spre opplysning om og øke interessen for hva den enkelte selv og allmennheten kan gjøre for å fremme tannhelsen.» står det i lovens paragraf 1–2, som forklarer tannhelsetjenestens formål.

Overtannlegene

– Grunntanken om forebygging foran behandling er godt forankret i tannhelsetjenestens ledergruppe, med blant andre overtannlegene, gjennom de 10 siste årene hos oss i Hedmark, sier Næsheim.

Hver enkelt klinikk lager en virksomhetsplan med analyser, basert på blant annet statistikk for tannhelsen og kjennskap til sitt lokale miljø i kommunen hvor de holder til. I vinter har han reist rundt til hver enkelt distriktsklinik, slik han gjør hvert år, for å følge opp disse virksomhetsplanene.

– Våre tannhelseansatte er dedikerte og gjør en veldig bra jobb.

Best i Norge

Hedmark fylke er best i Norge på forebyggende tannhelse, i hvert fall om man måler det ut fra antall feilfrie ten-

Fylkestannlege Claes T. Næsheim setter forebygging foran behandling.

ner på pasientene i aldersgruppen 12 år og 18 år. Slik var det både i 2012 og i 2011. I Hedmark hadde 65 prosent av 12-åringene null hull (DMFT=0) i fjor, mens tilsvarende for 18-åringene var 26 prosent med null hull. Utviklingen de siste årene har vært spesielt positivt for 12-åringene i Hedmark. I aldersgruppen tre og fem år, er det noen få andre fylker som er like god eller litt bedre enn Hedmark, viser tallene til hvert enkelt fylke.

Fortid og fremtid

Hedmark har gjort, og gjør mye forebyggende arbeid for bedre tannhelse. Men mye gjenstår.

Selv om tallene er svært gode nå, sammenlignet med mange andre fylker, og best i Norge blant ungdommene, er det en dramatisk negativ endring i tannhelsen i alderen fra 12 år til 18 år.

– Nå setter vi hovedfokus på ungdommene i denne aldersgruppen, sier Næsheim. Og dermed settes også hovedfokus på ungdomsskolene og på de videregående skolene. Fylkestannlegen legger vekt på at de må spille enda

bedre på lag med hver enkelt kommune, fordi det er kommunene som driver ungdomsskolen og kjenner det lokale miljøet best.

– Noe av det viktigste er å bevisstgjøre foreldrene og elevene i ungdomsskolen, ved å bruke tallene vi har for den negative utviklingen i tannhelsen i denne aldersgruppen.

Video

En ny video er laget av ungdom – for ungdom – til bruk i hver enkelt tannklinik i Hedmark fylke. Videoen vises på dataskjermer i venteværelsene for å bevisstgjøre pasientene, slik at de selv kan bli inspirerte til å ta sunne valg. Videoen har en romantisk undertone med budskap om å velge vann i stedet for Coca Cola:

To ungdommer, ei jente og en gutt, sitter ved et bord i skolekantina. Gutten tar en slurk cola, men søler brus over hele skjorta og på gulvet, så ser han på jenta, beklager det som har skjedd, og forklarer at han må gå på do for å vaske seg. Når han smiler til henne, ser hun forskrekket på tennene hans som har

mye stygt belegg. Mens coladrikkeren er på do, kommer det en annen gutt til jenta for å hjelpe henne med å vaske gulvet. Han har nydelige hvite tenner som skinner mot henne. Når gulvet er rengjort, spør han om hun vil være med ut for å spille tennis. Dermed går jenta ut sammen med tennisinguten, som ikke har cola-flaska i hånda, men som går og bærer på en vannflaske. Når colagutten får se dette, går det opp et lys for ham:

– Jeg skulle valgt vann i stedet. Så følger en vignett på slutten av filmen med teksten: «Hvis tannpussen er kjapp får du ikke napp».

– Denne filmen ruller på skjermene på venterommene i våre tannklinikker hele tiden, sammen med informasjon til våre pasienter. Vi viser også bilder fra lokalmiljøet ved hver klinikk på disse skjermene, sier Næsheim.

Ideen

Det var tannlege Monica Kristiansen fra Sør-Odal Tannklinik som kom med ideen til video i desember 2011.

– Når ungdommene kommer til vår tannklinik, ser jeg at de er veldig opp-tatt av å være tiltrekkende. De tenker på utseendet, er nøye med klær, de bruker mye tid på å se fine ut på håret, og det lukter godt. Men når de åpner munnen kan det være ille, sier tannlege Monica Kristiansen.

Hun vet det hjelper lite å være moraliserende ovenfor ungdom med stygge tenner. Derfor kom hun med ideen om videoen som møter ungdom på deres eget nivå. Videoen ble laget av elever ved Solbakken folkehøgskole på Skar-nes, kun noen kilometer unna tannklinikken hennes.

– Når pasientene har sett videoen på venteværelset, håper vi at de har fått inspirasjon til å snakke med tannlegen om sin egen tannhelse. Stille spørsmål,

få svar. Hvis pasienten selv er interessert i å spørre om gode råd, er det mye bedre enn at tannlegen skal bruke pekefingeren og si at du må pusse tennene bedre, du må bruke tanntråd og så videre. Dette er endringsfokuset rådgivning, sier Næsheim.

I kampen for bedre tannhelse blant ungdom rundt omkring på skolene i Hedmark, tenker han i samme baner. Fylkestannlegen ønsker kontakt med elever på dramalinjer og lignende. Der kan ungdommene selv finne ut hvordan man kan nå fram med det gode tannhelsebudskapet. Ungdom vet best hvordan ungdom tenker.

Politikk

Fylkestannlegen i Hedmark jobber bevisst overfor politikerne i fylket for å nå fram med sitt forebyggende budskap. Alle politikere må forstå at tannhelse er en viktig del av folks generelle helse. Når kommunene rundt omkring i Hedmark setter helse på dagsorden, må med andre ord tannhelse bli en naturlig del av dette.

– Vi glemmes fortsatt enkelte ganger. Men nå ser vi klare tegn på at de fleste politikerne tenker på tannhelse som en naturlig del av folks generelle helse.

– Hedmarks fylkespolitikere har etter hvert fått med seg at vårt fylke har landets beste resultater for tannhelse blant ungdom, og de er stolte av det!

Fylkestannlegen er også blitt invitert til å legge fram sine resultater under ordførernes regionmøter, og han har takket ja. Der har han gitt informasjon til alle ordførerne og rådmennene, med andre ord den øverste politiske og administrative ledelsen i hver enkelt kommune. Det er svært viktig å spille på lag med maktpersonene lokalt.

– Disse møtene har helt klart gitt en stor effekt, mener han. Etter et av regionmøtene ble det for eksempel satt

i gang et prosjekt for å undersøke tannhelsen blant eldre i Elverum kommune og fire andre kommuner i denne delen av Hedmark.

For øvrig understreker han at tannhelsetjenesten må arbeide i tråd med Samhandlingsreformen. Det vil for eksempel si å bruke sin kunnskap ved direkte og indirekte kontakt med kommunens innbyggere, til å supplere med tallmaterialet når kommunen blant annet skal lage Folkehelseplaner.

Flaggskip

Claes T. Næsheim mener det er viktig å sette seg klare, høye mål og være kreativ, når man jobber med forebyggende tannhelse.

– Jeg er opptatt av at tannhelsen skal bli et flaggskip til fylkeskommunen. Hvis alle setter seg mål om å bli best, så blir vi det. Jeg ønsker å prestere og få suksess. Kreativitet er en viktig drivkraft. Alle nye ideer som kan gjøre tannhelsen bedre, er gode ideer, enten jeg kommer med dem selv eller får dem fra mine tannhelsemedarbeidere, understreker han.

Team-arbeid

Tannhelse er team-arbeid, derfor synes han det er både inspirerende og motiverende for ham å lede tannhelsetjenesten i Hedmark fylke.

– Sammen skal vi sette ideene ut i livet. Vi jobber målbevisst for å bli bedre på forebyggende tannhelse i Hedmark, hele tiden, sier fylkestannlege Claes T. Næsheim.

– Jeg er kjempestolt av tannhelsesresultatene til Hedmark fylke. Men jeg lover enda sterkere fokus på forebyggende tannhelse, til det beste for hver enkelt pasient, oss som jobber med tannhelse og for samfunnet.

Tekst og foto: Harlad Vingelsgaard